VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

VU Research Portal

Overzicht van sportpsychologische vragenlijsten in Nederland en Vlaanderen

Companjen, T.; Bakker, F.C.

published in
Sportpsychologie bulletin
2003

document version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Link to publication in VU Research Portal

citation for published version (APA)
Companjen, T., & Bakker, F. C. (2003). Overzicht van sportpsychologische vragenlijsten in Nederland en Vlaanderen. *Sportpsychologie bulletin*, *14*, 34-41.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

Download date: 30. Mar. 2024

Sportpsychologie Bulletin, 14, 34-41, 2003

OVERZICHT VAN SPORTPSYCHOLOGISCHE VRAGENLIJSTEN IN NEDERLAND EN VLAANDEREN

Tijmen Companjen & Frank C. Bakker

Tijmen Companjen is afgestudeerd in de bewegingswetenschappen. Momenteel is hij onder andere werkzaam als freelance onderzoeker. Dit artikel is een bewerking van een extra onderzoek dat Tijmen deed in het kader van zijn studie bewegingswetenschappen onder begeleiding van Frank Bakker. Tijmens e-mailadres is: tcompanjen@hotmail.com.

Frank Bakker is verbonden aan de Faculteit der Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Inleiding

Acht jaar geleden verscheen in het *Sportpsychologie Bulletin* een overzicht van Nederlandstalige tests waarmee eigenschappen, stemmingen en gevoelens van sporters kunnen worden gemeten (Bakker, 1995). Voor zowel de praktijk van mentale training en begeleiding als voor het onderzoek zijn goede tests en vragenlijsten op het terrein van de sportpsychologie van groot belang: het zijn de instrumenten van de sportpsycholoog. De laatste acht jaren heeft de ontwikkeling van sportpsychologische tests en vragenlijsten niet stilgestaan. Sommige vragenlijsten zijn verder ontwikkeld zoals de Nederlandstalige versie van de TAIS (TAIS-D), de SportPrestatie-Motivatie-Vragenlijst (SPMV), de Intrinsieke /Extrinsieke-Motivatie-Vragenlijst (IEMV) en de Betrokkenheid Op Sport Schaal (BOSS). Daarnaast zijn er nieuwe vragenlijsten ontwikkeld zoals de kunstrijspecifieke vragenlijst COGNEMOCONA, de Psychological Skills Inventory for Sports voor jonge sporters (PSIS-jeugd) en de Persoonlijke PrestatieLijst voor Sporters (PPLS). Dit artikel beoogt het overzicht van Bakker (1995) te actualiseren. Daarbij is gebruik gemaakt van de gegevens die zijn verstrekt door de bij de tests of vragenlijsten betrokken onderzoeker(s).

De ontwikkeling van sportspecifieke vragenlijsten is halverwege de jaren zeventig begonnen vanuit de wens om gedragingen in sportsituaties beter te kunnen voorspellen dan op dat moment mogelijk was met algemene persoonlijkheidsvragenlijsten. Daarnaast werden er theorieën ontwikkeld met begrippen die om een eigen operationalisering vroegen, zoals theorieën over wedstrijdangst en wedstrijdstress (Martens, Vealey, & Burton, 1990), aandachtsstijlen in sportsituaties (Nideffer, 1976) en leiderschap in de sport (Chelladurai, 1986).

De ontwikkeling van sportspecifieke vragenlijsten voor een relatief klein taalgebied als het onze brengt zijn eigen problemen met zich mee. Zo zijn er binnen het Nederlandse taalgebied relatief weinig mensen die zich vanuit hun professie bezighouden met de sportpsychologie, waardoor er niet zo snel sportspecifieke vragenlijsten ontwikkeld zullen worden. Dit maakt het verleidelijk om een buitenlandse (veelal Amerikaanse) test te vertalen en aan te nemen dat de testtechnische eigenschappen ongeveer overeenkomen met die van de oorspronkelijke test. Vaak is de betrouwbaarheid en validiteit van dergelijke tests echter onvoldoende en levert het ontbreken van normen problemen op bij het interpreteren van scores op een test. Dit is zeker bij het gebruik van de test voor het doen van uitspraken over individuele personen een ernstig probleem en het is volstrekt misplaatst om normen te gebruiken van het land waar de test oorspronkelijk werd ontwikkeld (Bakker, 1995).

Bakker (1995) maakt duidelijk dat het noodzakelijk is om in het Nederlandse taalgebied de krachten te bundelen. Dan kunnen sportspecifieke tests ontwikkeld worden die een toetsing van de Commissie Test Aangelegenheden Nederland (COTAN) kunnen doorstaan en die geschikt zijn voor toepassing in onderzoek en vooral in de praktijk van mentale training en begeleiding. In een poging inspanningen op het gebied van de sportpsychologische tests op elkaar af te stemmen is in 1994 de zogenoemde testgroep opgericht. De testgroep bestond uit leden van zowel de Vlaamse Vereniging voor Sportpsychologie als de Vereniging voor Sportpsychologie in Nederland. Helaas was deze testgroep een kort leven beschoren. Onder invloed van verschuivingen van de onderzoeksaccenten was het voor diverse onderzoekers niet meer mogelijk (veel) tijd te besteden aan de ontwikkeling van tests en vragenlijsten.

De ontwikkeling van tests is onderverdeeld in drie fasen. In fase 1 worden de Nederlandstalige vragenlijsten beschikbaar gesteld aan geïnteresseerde

sportpsychologen. Het is belangrijk dat zij de voorlopige tests niet wijzigen en dat zij de gegevens die zij verzamelen met de test doorgeven aan de onderzoekers(s) die aan de ontwikkeling van de desbetreffende vragenlijst werkt. Als van een test voldoende gegevens over validiteit en betrouwbaarheid beschikbaar zijn, wordt een voorlopige versie uitgegeven van de test en tegelijkertijd wordt een voorlopige handleiding uitgegeven (fase 2). De definitieve versie van de test wordt pas uitgegeven wanneer het lijkt dat deze test voldoet aan de criteria van de COTAN (fase 3). In Tabel 1 wordt weergegeven van welke tests een Nederlandstalige versie bestaat. Tevens wordt aangegeven welke onderzoeker(s) aan de ontwikkeling van de test werkt/werken. Een aantal van deze tests werd reeds beschreven in het artikel van Bakker (1995). Deze worden hier niet opnieuw beschreven, maar de lezer wordt verwezen naar de publicatie uit 1995. Van de vragenlijsten die nieuw ontwikkeld of verder ontwikkeld zijn, wordt in de volgende paragrafen een korte beschrijving gegeven, alsmede een beknopt overzicht van betrouwbaarheids- en validiteitsgegevens en – indien beschikbaar – overige relevante gegevens.

Tabel 1. Nederlandstalige tests op het gebied van de sportpsychologie[1]

Test (en oorspronkelijke test)	Meetschalen / meetpretentie	Onderzoeker
1. Nederlandse vertaling van de TAIS (TAIS-D; was: Leidse aandacht- en concentratietest, Van der Knoop, 1987) (Test of Attentional and Interpersonal Style, Nideffer, 1976)	Aandachtsstijlen • breed-intern • breed-extern • smal-intern • smal-extern	P.P. Moormann
2. SportPrestatie-Motivatie-Vragenlijst (SPMV) (Sport Orientation Questionnaire, Gill & Deeter, 1988)	• Progressie-oriëntatie • Winst-oriëntatie • Doel-oriëntatie • Testhouding	J.H.A. van Rossum
3. Intrinsieke/Extrinsieke Motivatie-Vragenlijst (IEMV)	• intrinsieke motivatie • extrinsieke motivatie	J.H.A. van Rossum
4. Betrokkenheid Op Sport Schaal (BOSS) (Commitment to Physical Activity Scale, Corbin et al., 1987)	De rol die zelf actief bezig zijn met sporten speelt in het dagelijks leven	J.H.A. van Rossum
5. COGNEMOCONA	Verschillende aspecten van COGNitie, EMOtie en CONatie	P.P. Moormann
6. Psychological Skills Inventory for Sports voor jonge sporters (PSIS-jeugd) (Psychological Skills Inventory for Sports, Mahoney, 1989)	Psychologische vaardigheden van jeugdsporters • motivatie • zelfvertrouwen • angstcontrole • mentale voorbereiding • teamoriëntatie • concentratie	M.T. Elferink-Gemser C. Visscher K.A.P.M. Lemmink
7. Psychologische PrestatieLijst voor Sporters (PPLS)	Mentale vaardigheden van sporters • zelfvertrouwen • negatieve energie • concentratie • mentale representatie • motivatie • positieve energie • sportattitude • sociale vaardigheid	H. Menkehorst

Test (en oorspronkelijke test)	Meetschalen / meetpretentie	Onderzoeker
8. Motivatie voor de Sport (Meersman, 1989)	Motivatie voor de sport • excellentie • faalangst • challenge	M. Vercruijsse Y. Vanden Auweele
9. Sport-Participatie-Motivatie-Vragenlijst (Participation Motive Questionnaire, Longhurst & Spink, 1987)	Aspecten van participatie-motivatie, t.w. • intrinsiek (team/prestatie) • extrinsiek (omgeving) • extrinsiek (status) • extrinsiek (gezondheid)	J.H.A. van Rossum
10. Sport-motivatie-Vragenlijst (Alberta Incentive Motivation Inventory, Alderman & Wood, 1976)	Motieven voor sportbeoefening • sociaal contact • agressie • excellentie • sociale waardering • hard werken / gezondheid • vrees voor sociale afkeuring	Y. Vanden Auweele V. Van Mele M. Vercruijsse
11. Taak- en Ego-Oriëntatie in Sport (Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire, Duda & Nicholls, in Duda, 1993)	Houding t.o.v. winnen • taak-georiënteerd • ego-georiënteerd	N.W. van Yperen
12. Sport-ZelfVertrouwenVragenlijst (Sport Confidence Inventory, Vealey, 1986)	Zelfvertrouwen in sportsituaties	J.H.A. van Rossum
13. Vragenlijst voor Psychologische Vaardigheden van Sporters (Psychological Skills Inventory for Sports, Mahoney, 1989)	Psychologische vaardigheden van sporters (motivatie, zelfvertrouwen, concentratie, angst, mentale voorbereiding, teamoriëntatie)	A. Pennings
14. Competitie-Belevings-Vragenlijst (Sport Competition Anxiety Test, Martens et al., 1990)	Wedstrijdangst-dispositie	Y. Vanden Auweele F.C. Bakker V. Van Mele
15. Vragenlijst Beleving voor een Sportwedstrijd (Competitive State Anxiety Inventory, Martens et al., 1990)	Wedstrijdstress • cognitieve angst • somatische angst • zelfvetrouwen	F.C. Bakker Y. Vanden Auweele V. Van Mele
16. BewegingsVoorstellingenVragenlijst (Movement Imagery Questionnaire, Hall & Pongrac, 1983)	Vermogen om bewegingsvoorstellingen te maken • kinesthetisch bewegingsvoorstellingsvermogen • visueel bewegingsvoorstellingsvermogen	F.C. Bakker
17. Leiderschapsschaal voor Sport (LSS) (Leadership Scale for Sport, Chelladurai & Saleh, 1980)	Aspecten van leiderschapsgedrag in de sport • training & instructie gedrag • democratisch gedrag • autocratisch gedrag • sociaal ondersteunend gedrag • beloningsgedrag (positieve feedback)	J.H.A. van Rossum
18. Sportgroep-Cohesie Vragenlijst (Group Environment Questionnaire, Carron, Widmeijer & Brawley, 1985)	Aspecten van groepscohesie • taakgerichte aspecten • sociale aspecten	J.H.A. van Rossum

Opmerking: voor informatie over de vragenlijsten die sinds het verschijnen van het artikel, voorzover bekend, niet verder ontwikkeld zijn (nummer 8 t/m 18), wordt verwezen naar Bakker (1995).

Sinds het verschijnen van het artikel van Bakker (1995) is een aantal vragenlijsten verder ontwikkeld (TAIS-D, SPMV, IEMV, BOSS). Hieronder zijn de gegevens van die vragenlijsten (vragenlijst nr. 1 t/m 5, zie Tabel 1) geactualiseerd. De andere vragenlijsten zijn vertaald en/of ontwikkeld na 1995 (COGNE-MOCONA, PSIS-jeugd, PPLS; vragenlijst nr. 6 t/m 8, zie Tabel 1).

1. Nederlandse vertaling van de TAIS
Bewerking van de 'Test of Attentional and Interpersonal Style' (Nideffer, 1976)

Populatie: niet bekend.
Meetpretentie: aspecten van aandachtsprocessen, cognitieve processen en interpersoonlijke stijl.
Toepassingswijze: niet bekend.
Duur afname: niet bekend.
Beschrijving: de TAIS-D bestaat uit 17 schalen. Zes daarvan hebben betrekking op aandachtsprocessen (breed-extern aandachtsbereik, externe overbelasting, breed-intern aandachtsbereik, interne overbelasting, versmalde aandacht en beperkte aandacht), twee op gedragscontrole en cognitieve controle (informatieverwerking en gedragsbeheersing) en negen op aspecten van interpersoonlijke stijl (controle, zelfachting, sportieve geaardheid, obsessief, extraversie, introversie, intellectuele expressie, expressie van negatieve gevoelens en expressie van positieve gevoelens). De vragenlijst bestaat uit 144 items.
Betrouwbaarheid: geen gegevens over bekend.
Standaardmeetfout: geen gegevens over beschikbaar.
Validiteit: niet bekend.
Normen: er zijn voorlopige normen voor kunstschaatsen, tennissen, roeien, basketbal, voetbal, golf, wielrennen en zwemmen.
Publicaties: Massink en Moormann, (1998); Moormann en Van der Knoop, (1989); Moormann, (1994, 2001a, 2001b).
Fase van ontwikkeling: 1/2.
Onderzoeker: dr. P.P. Moormann, Universiteit Leiden, Klinische- & Gezondheidspsychologie, Psychologie, Faculteit Sociale Wetenschappen Wassenaarseweg 52, 2333 AK Leiden, tel.: 071-5273694, e-mail: moormann@fsw.leidenuniv.nl.

2. SportPrestatieMotivatieVragenlijst (SPMV)
Bewerking van de 'Sport Orientation Questionnaire' (Gill & Deeter, 1988)

Populatie: sporters, van alle sportniveaus, vanaf 14 jaar.
Meetpretentie: aspecten van sportprestatiemotivatie; schalen voor progressie-, winst- en doeloriëntatie; tevens bevat de vragenlijst een schaal voor testhouding.
Toepassingswijze: individueel en groepsgewijs.
Duur afname: circa 10 minuten.
Beschrijving: deze vragenlijst werd in het artikel van Bakker (1995) nog de SportOriëntatieVragenlijst genoemd. De naam van de schaal wedijveroriëntatie is gewijzigd in progressieoriëntatie. De vragenlijst heeft 33 items waarbij de respondent bij elk item aangeeft in hoeverre hij/zij het eens is met de uitspraak die verwoord is. Antwoorden worden gegeven op een vijfpuntsschaal (helemaal niet mee eens – helemaal mee eens). Het aantal items bedraagt 13 voor progressieoriëntatie, zes voor winstoriëntatie, zes voor doeloriëntatie en acht voor testhouding.
Betrouwbaarheid: de interne consistentie en stabiliteit van de schalen voor progressie- en winstoriëntatie zijn redelijk tot goed. Voor doeloriëntatie zijn deze matig, voor testhouding onvoldoende (zie Tabel 2).
Standaardmeetfout: geen gegevens over beschikbaar.
Validiteit: de onderlinge relaties tussen de sportprestatiemotivatieschalen komen overeen met die in de oorspronkelijke vragenlijst (progressie-winst r = 0,63; progressie-doel r = 0,63; winst-doel r = 0,34). De sportprestatiemotivatieschalen hebben lage correlaties met de schaal voor testhouding. De scores op de sportprestatiemotivatieschalen zijn lager voor recreatiesporters dan voor wedstrijdsporters, hetgeen overeenkomt met resultaten die werden verkregen met de oorspronkelijke vragenlijst. Maar er is ook informatie uit een drietal factoranalyses dat tussen de schalen progressieoriëntatie en winstorientatie meer inhoudelijke verstrengeling bestaat dan veelal wordt aangenomen.
Normen: er zijn nog geen normen voor de SPMV. Wel zijn er vergelijkingsgegevens van een groep van 1811 sporters, waaronder individuele sporters en teamsporters, junioren en senioren, mannen en vrouwen (van sporters die deel uitmaken van nationale selecties tot recreatiesporters).
Publicaties: Boot, Van Mechelen, Van Rossum en Vedder (1993), Companjen en Douma (2003), Van Rossum (1992, 1993, 1995), Van Rossum en Vergouwen (2002).
Fase van ontwikkeling: 2/3.

Tabel 2. Betrouwbaarheidsgegevens van de SportPrestatieMotivatieVragenlijst.

	Cronbachs alpha	test-herteststabiliteit		
		4 weken (n = 20)	6 maanden (n = 26)	12 maanden (n = 22)
Progressie-oriëntatie	0.89 (n= 132)	0.90	0.84	0.73
Winst-oriëntatie	0.77 (n = 132)	0.89	0.76	0.62
Doel-oriëntatie	0.67 (n= 132)	0.64	0.69	0.56
Testhouding	0.67 (n = 205)	-----	0.55	0.33

Onderzoeker: dr. J.H.A. van Rossum, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit, Van der Boechorststraat 9, 1081 BT Amsterdam, tel. 020-4448540, fax 020-4445829, e-mail j_h_a_van_rossum@fbw.vu.nl.

3. Intrinsieke/Extrinsieke MotivatieVragenlijst (IEMV)

Populatie: jeugdige sporters van verschillend niveau, vanaf 14 jaar.
Meetpretentie: intrinsieke en extrinsieke motivatie.
Toepassingswijze: individueel en groepsgewijs.
Duur afname: circa vijf minuten.
Beschrijving: de vragenlijst heeft 15 items. De items beschrijven redenen om aan sport te doen en de respondent moet bij elk item aangeven in hoeverre hij/zij de genoemde reden belangrijk vindt. Antwoorden worden gegeven op een zespuntsschaal (helemaal niet belangrijk – zeer belangrijk). Het aantal items bedraagt zes voor intrinsieke motivatie en negen voor extrinsieke motivatie.
Betrouwbaarheid: er is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd op de gegevens van 1097 sporters. De schaal intrinsieke motivatie heeft een Cronbachs alpha van 0,73 en de schaal extrinsieke motivatie heeft een Cronbachs alpha van 0,70.
Standaardmeetfout: geen gegevens over bekend.
Validiteit: bij één groep sporters is informatie beschikbaar van de SPMV en van de Intrinsieke/Extrinsieke MotivatieVragenlijst. Een hogere score op intrinsieke motivatie gaat samen met een hogere score voor 'progressieoriëntatie'. Hogere scores op extrinsieke motivatie hangen samen met hogere scores voor winstoriëntatie.
Normen: er zijn geen normen voor de Intrinsieke/Extrinsieke MotivatieVragenlijst.
Publicaties: Companjen en Douma (2003); Van de Langemheen en De Wit (2002).
Fase van ontwikkeling: 1/2.
Onderzoeker: dr. J.H.A. van Rossum, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit, Van der Boechorststraat 9, 1081 BT Amsterdam, tel. 020-4448540, fax 020-4445829, e-mail j_h_a_van_rossum@fbw.vu.nl.

4. Betrokkenheid Op Sport Schaal (BOSS)

Populatie: sporters van alle sportniveaus, vanaf 14 jaar.
Meetpretentie: de rol die zelf actief bezig zijn met sporten speelt in het dagelijks leven.
Toepassingswijze: individueel en groepsgewijs.
Duur afname: circa vijf minuten.
Beschrijving: de oorspronkelijke Amerikaanse vragenlijst bestaat uit 12 items. De Nederlandse versie is uitgebreid tot 16 items die gescoord worden op een vijfpuntsschaal (helemaal niet mee eens – helemaal mee eens). Voorbeeld: "Ik vind het altijd fijn om zelf te sporten."
Betrouwbaarheid: Cronbachs alpha: alpha = 0,88, N= 206. Alle items op één na laadden in deze steekproef op een enkele factor (Eigenwaarde 6,04; 40,3 % verklaarde variantie). Verder zijn nog geen betrouwbaarheidsgegevens beschikbaar.
Standaardmeetfout: geen gegevens over beschikbaar.
Validiteit: Bij een groep van 505 jeugdige sporters (adolescenten) bleek dat getalenteerden een gemiddeld hogere score hebben dan de 'gewone' wedstrijdsporters uit die tak van sport.
Normen: Voor de beoordeling van individuele scores zijn inmiddels vergelijkingsgegevens beschikbaar van ruim 1000 sporters, waaronder individuele sporters en teamsporters, junioren en senioren, mannen en vrouwen (van sporters die deel uitmaken van nationale selecties tot recreatiesporters).
Publicaties: Companjen en Douma (2003), Van de

Langemheen en De Wit (2002), Van Rossum en Vergouwen (2002).
Fase van ontwikkeling: 2.
Onderzoeker: dr. J.H.A. van Rossum, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit, Van der Boechorststraat 9, 1081 BT Amsterdam, tel. 020-4448540, fax 020-4445829, e-mail j_h_a_van_rossum@fbw.vu.nl.

5. COGNEMOCONA

Populatie: wedstrijdsporters vanaf 15 jaar.
Meetpretentie: verschillende aspecten van COGNitie (o.a. concentratie, aandacht, negatieve gedachten, piekeren, negatieve en positieve zelfspraak), EMOtie (stalen zenuwen, faalangst, emotionaliteit, temperament) en CONAtie (prestatiemotief, intrinsieke en extrinsieke motivatie, prestatie- en uitkomstdoelen). Daarnaast zijn er items om anticipatie-arousal, confrontatie-arousal en performance-arousal te meten. Resterende items hebben betrekking op bijgeloof, coping, dromen en dissociaties.
Toepassingswijze: niet bekend.
Duur afname: niet bekend.
Beschrijving: De COGNEMOCONA is een kunstrij-specifieke vragenlijst. De vragenlijst bestaat uit 32 items. Deze items worden beantwoord op een vierpuntsschaal.
Betrouwbaarheid: er zijn nog geen gegevens beschikbaar.
Standaardmeetfout: geen gegevens over beschikbaar.
Validiteit: niet onderzocht.
Normen: er zijn geen normen voor de COGNEMOCONA.
Publicaties: geen.
Fase van ontwikkeling: 1.
Onderzoeker: dr. P.P. Moormann, Universiteit Leiden, Klinische- & Gezondheidspsychologie, Psychologie, Faculteit Sociale Wetenschappen Wassenaarseweg 52, 2333 AK Leiden, tel.: 071-5273694, e-mail: moormann@fsw.leidenuniv.nl.

6. Psychological Skills Inventory for Sports voor jonge sporters (PSIS-jeugd)

Bewerking van de 'Psychological Skills Inventory for Sports' (Mahoney, 1989)

Populatie: jeugdige wedstrijdsporters van 12 – 18 jaar.
Meetpretentie: diverse mentale kwaliteiten: motivatie, zelfvertrouwen, angstcontrole, mentale voorbereiding, teamoriëntatie en concentratie.
Toepassingswijze: individueel en groepsgewijs.
Duur afname: circa 15 minuten.
Beschrijving: De PSIS-jeugd bevat 44 items waarbij ieder item wordt gescoord op een vijfpuntsschaal (vrijwel altijd; vaak; soms; niet vaak; vrijwel nooit). De items zijn verdeeld over de volgende zes schalen: motivatie (acht items), zelfvertrouwen (acht items), angstcontrole (acht items), mentale voorbereiding (zes items), teamoriëntatie (zeven items) en concentratie (zeven items).
Betrouwbaarheid: De interne consistentie en stabiliteit voor de schalen motivatie, zelfvertrouwen, angstcontrole en mentale voorbereiding zijn redelijk tot goed. Voor teamoriëntatie en concentratie zijn deze matig (zie Tabel 3).

Tabel 3. Betrouwbaarheidsgegevens van de PSIS-jeugd

	Cronbachs alpha	test-hertest betrouwbaarheid
Motivatie	0,77	0,77
Zelfvertrouwen	0,81	0,74
Angstcontrole	0,78	0,78
Mentale voorbereiding	0,75	0,79
Teamoriëntatie	0,68	0,64
Concentratie	0,70	0,67

Standaardmeetfout: geen gegevens beschikbaar.
Validiteit: geen gegevens beschikbaar.
Normen: er zijn geen normen voor de PSIS-jeugd.
Publicaties: geen.
Fase van ontwikkeling: 1/2.
Onderzoekers: drs. M.T. Elferink-Gemser, dr. C. Visscher en dr. K.A.P.M. Lemmink, Instituut voor Bewegingswetenschappen, Rijks*universiteit* Groningen, Deusinglaan 1, 9713 AV Groningen, tel. 050-3618041, fax 050-3632719,
e-mail: m.t.gemser@ppsw.rug.nl.

7. Psychologische PrestatieLijst voor Sporters (PPLS)

Populatie: jeugdige sporters vanaf 10 jaar.
Meetpretentie: De PPLS geeft een indruk van de

mentale vaardigheden van de sporter. De PPLS heeft acht schalen: zelfvertrouwen, negatieve energie, concentratie, mentale representatie, motivatie, positieve energie, sportattitude en sociale vaardigheid.
Toepassingswijze: individueel en groepsgewijs.
Duur afname: niet bekend.
Betrouwbaarheid: geen gegevens bekend.
Standaardmeetfout: niet bekend.
Validiteit: geen gegevens bekend.
Normen: er zijn geen normen voor de PPLS.
Publicaties: Grooten, Menkehorst, De Ridder, Brenninkmeijer, en Span (2000).
Fase van ontwikkeling: 1.
Onderzoeker: drs. H. Menkehorst, Mental Training & Coaching Centre, Hoge der A 24 9712 AD Groningen, e-mail: info@mentaltcc.nl.

Tot slot

De beschrijving van de bovenstaande vragenlijsten maakt duidelijk dat er nog steeds ontwikkelingen zijn op het gebied van tests en vragenlijsten in het Nederlandse taalgebied. Het lijkt echter dat deze ontwikkelingen het resultaat zijn van de individuele inspanningen van onderzoekers. De testontwikkeling in Nederland en Vlaanderen had meer gestructureerd moeten worden door het in het leven roepen van de testgroep, maar helaas is deze testgroep niet lang actief geweest. Voor de continuïteit is het echter belangrijk dat de testontwikkeling niet afhankelijk is van incidentele initiatieven. In dat verband biedt het mede door NOC*NSF gefinancierde project, waarin een assessment voor topsporters wordt ontwikkeld, wellicht goede mogelijkheden tot meer structurele aandacht aan de ontwikkeling van vragenlijsten. In dit vijfjaar durende promotieproject wordt een groot aantal vragenlijsten voor topsporters ontwikkeld (zie elders in dit *Sportpsychologie Bulletin* het artikel van Speet en Bakker).

Literatuurlijst

Alderman, R., & N. Wood (1976). An analysis of incentive motivation in young Canadian athletes. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 1,* 169-175.

Bakker, F.C. (1995). Ontwikkeling van tests op het terrein van de sportpsychologie in Nederland en Vlaanderen. *Sportpsychologie Bulletin, 6,* 3 – 13.

Boot, B., van Mechelen, W., van Rossum, J.H.A., & Vedder, J.G. (1993). Psychologische aspecten van blessures bij topsporters. *Sportforum, 2,* 11-15.

Carron, A.V., Widmeyer, W.N., & Brawley, L.R. (1985). The development of an instrument to assess cohesion in sport teams: The Group Environment Questionnaire. *Journal of Sport Psychology, 7,* 244-266.

Chelladurai, P., & Saleh, S.D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology, 2,* 34-45

Chelladurai, P. (1986). Styles of decision making in coaching. In M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (pp. 107 – 119). Palo Alto, CA: Mayfield.

Companjen, T.J., & Douma, J. (2003). *Eigenschappen van talentvolle volleyballers.* Doctoraalscriptie, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit, Amsterdam.

Corbin, C.B., Nielsen, A.B., Borsdorf, L.L., & Laurie, D.R. (1987). Commitment to physical activity. *Journal of Sport Psychology, 18,* 215 – 222.

Duda, J.L. (1993). Goals: A social cognitive approach to the study of achievement motivation in sport. In R.N. Singer, M. Murphey, & L.K. Tennant (Eds.), *Handbook of research on sport psychology* (pp. 421-436). New York: MacMillan.

Gill, D.L., & Deeter, T.E. (1988). Development of the sport orientation questionnaire. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 59,* 191 – 202.

Grooten, H., Menkehorst, H., de Ridder, L., Brenninkmeijer, J., & Span, P. (2000). *Het verbeteren van de mentale conditie bij denksporters.* Arnhem: NOC*NSF.

Hall, C.R., & Pongrac, J. (1983). *Movement Imagery Questionnaire (MIQ).* London, Ontario: University of Western Ontario.

Knoop, A.P. van der (1987). Sportpsychodiagnostiek: over het toepassen van psychologische tests op sporters: In F.G.P.H. Oyen (Red.). *Mentale begeleiding in de sport* (pp. 157-165). Alphen aan den Rijn: Samsom.

Langemheen, H.R., & de Wit, A.T. (2002). *Tijdsbesteding, motivatie & betrokkenheid van jonge getalenteerde sporters en musici.*

Doctoraalscriptie, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit, Amsterdam.

Longhurst, K., & Spink, K.S. (1987). Participation motivation of Australian children involved in organized sport. *Canadian Journal of Sport Sciences, 12,* 24 – 30.

Mahoney, M.J. (1989). Psychological predictors of elite and non-elite performance in Olympic weigthlifting. *International Journal of Sport Psychology, 20,* 1-12.

Martens, R., Vealey, R.S., & D. Burton (1990). *Competitive Anxiety in Sport.* Champaign, IL: Human Kinetics.

Massink, J., & Moormann. P.P. (1998). Sportpsychologie in 't Leidse. *Sportpsychologie Bulletin, 9,* 35-39.

Meersman, B. (1989). *Motivatie in de competitiesport.* Licentiaatsverhandeling Lichamelijke Opvoeding, Katholieke Universiteit Leuven.

Moormann, P.P., & van der Knoop, A. (1989). Stress responses and ice dancing performance. In R. Schwarzer, H.M. van der Ploeg, & C.D. Spielberger (Eds.). *Advance in Test Anxiety Research (*Vol. 6: pp. 121-135). Amsterdam / Lisse: Swets & Zeitlinger.

Moormann, P.P. (1994). *Figure skating performance: A psychological study.* Dissertation. Leiden University, The Netherlands.

Moormann, P.P. (2001a). Determinanten van het zelfvertrouwen bij kunstschaatsers. *Sportpsychologie Bulletin, 12,* 13-20.

Moormann, P.P. (2001b). Sportpsychologisch onderzoek in Nederland en Vlaanderen. De sportende scribent: De relatie tussen aandachtstijlen, persoonlijkheid en de golfprestatie. *Sportpsychologie Bulletin, 12,* 65-71.

Nideffer, R.M. (1976). Test of attentional and interpersonal style. *Journal of Personality and Social Psychology, 34,* 397 – 404.

van Rossum, J.H.A. (1992). *Talentontwikkeling: Loopbaan en kenmerken van Topsporters.* Arnhem: NSF *(NSF-publicatie no. 202).*

van Rossum, J.H.A. (1993). Op weg naar de top: ontwikkelingen bij sporttalent. *Richting Sportgericht, 48,* 5 – 12.

van Rossum, J.H.A. (1995). 'Ik wil de eerste zijn' – empirische kanttekeningen bij het primaat van winnen in de sport. In A. Buisman (red.) *Jeugdsport.* Houten: Bohn, Stafleu, Van Loghum.

van Rossum, J.H.A., & Vergouwen, P. (2002). *De jeugdige getalenteerde hockeyer: een beeld vanuit medisch, psychologisch en inspannings-fysiologisch perspectief.* Arnhem: NOC*NSF.

Vealey, R. (1986). Conceptualisation of sportconfidence and competitive orientation: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Sport Psychology, 8,* 221-246.